

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/4. sz.

és nyeresége. Amikor legutóbb Gyulafehérvárott vagy Prágában, európai szervezetünk közgyűlésén búcsúztattam alapító elnökünket, Bánhegyi Miksát, első helyen és leginkább azt a döntését méltattam, hogy tudatosan és megfontoltan döntött ökumenikus szervezet alapításáról, és ezáltal egy nem remélt mélységű megismerési folyamat kezdődött előttünk. Tanulságokkal, felfedezésekkel járt, és olyan lehetőséget adott, amellyel gyakran tudtunk élni. Ez a lépés hozzájárult ahhoz, hogy az EKE-nek van egy jellegzetes spiritualitása, amely fokozatosan kitöltötte a szakmai profil mögötti teret. Talán ennek a lelkiességnek is köszönhető, hogy az EKE elnökségében az érvek súlyának mindeddig nagyobb jelentősége volt, mint a szavazatok számának. Illesse köszönet mindazokat, akik idejükkel, erejükkel, akaratukkal, tapasztalataikkal, tehetségükkel és szívükkel ezt a növekedést segítették. És adjon Isten mindnyájunknak sok értékes alkalmat, hogy együtt szolgálhassuk azt a magyar kultúrát, amelyről mai előadásaink is szólnak.

G. Szabó Botond

Visszatekintés

Tisztelt Vendégeink! Kedves Kollégák!

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2009-ben 15. születésnapját ünnepli. Vannak, akik azt mondják, hogy ez nem kerek évforduló, a 10., 20., 25. és 50. évfordulót szokás csak ünnepelni. Volt olyan is, aki azt mondta: nincs pénzünk, tele vagyunk anyagi gondokkal, ezért nem a „születésnap torta receptje” a legfontosabb. Úgy gondolom, az ünnepléshez nem feltétlenül csak pénz kell. A háborús években is megülték az ünnepeket, pl. karácsonykor lehet, hogy csak egy fenyőgally volt a „karácsonyfá”, amelyre néhány „sztaniolpapírba” csomagolt kockacukrot vagy csak kis fadarabot aggattak...

„Legfeljebb 70 év egész életkorunk, nyolcvan talán, ha erősek vagyunk” – mondja a zsoltáros. 15 év hosszú is, rövid is lehet. Egy szervezet életében rövid, egy ember életében hosszú idő.

Bár akik ismernek, tudják, hogy alkatom szerint Babits Mihállyal együtt „első könyvem első lapjára a soha meg nem elégedés himnuszát írtam”, úgy gondolom, van mire visszatekintenünk, van mit ünnepelnünk, még akkor is, ha olykor úgy érezzük, meglepően sokat tettünk, sokat elértünk, máskor meg, hogy keveset.

Tudom, nemcsak én érzem úgy, hogy amit az egyesület a magyarországi és a határon túli könyvtárak számára elért, az tiszteletre méltó, ünnepelni való.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésében nem személyi, hanem intézményi tagság van, könyvtáranként egy-egy képviselő bír szavazati joggal, bár rendezvényeinken minden egyházi és nem egyházi könyvtáros kollégát is szívesen látunk. Intézményi tagság van, de ezeket az intézményeket személyek, könyvtárosok működtetik. „Az emberi tényező” – akár az egyházi könyvtárakról, akár az egyesületről szólnak a 15. évfordulón – nagyon is fontos.

Mi minden történt 15 év alatt az egyházi könyvtárosokkal és könyvtárakkal? Elsőként az jut eszembe, hogy megteremtették érdekképviseletüket, és sajátos könyvtárscsoportként visszaverekedték magukat a magyar könyvtári hálózatra.

A teremben ülök ismerik az egyházi könyvtárak történetét. Ha ezt felidézzük, hajlamosak vagyunk csak a közelmúltra, a 20. századi történelemre gondolni. Talán azért CSAK az I., és még inkább a II. világháborúra, majd 1948-ra, az iskolák államosítására, 1950-re, a szerzetesrendek feloszlatására, mert töredékes, véges emberi életünkben ennyit tudunk személyesebb élményként átfogni, a többi régmúlt történelem. Pedig ezek a magyar nemzeti kulturális vagyont, az európai szemmel is kincseket – nevesítve, vagy sem –, a világ kulturális örökségét őrző könyvtárak „megélték” a tatárdúlást, a török megszállást, a II. József féle szekularizációt, a történelem folyamán többször megsemmisültek és újraéledtek.

Ha személyes emlékeket keresünk, rövid emberi életünkben adódóan talán mégis elég, ha ki-ki arra az időszakra gondol most vissza, amikor maga elkezdett „egyházi könyvtároskodni”. Körülnézve a teremben azt gondolom, hogy legfeljebb az 1960-as, még inkább a ’70-es és ’80-as évek ezek. Milyenek is voltak akkor az egyházi könyvtárak? Az 1950-es években – amikor a magyar könyvtári rendszer kialakult, és a gerincét alkotó megyei könyvtárak létrehozásával megerősödött – az egyházi könyvtárak megsemmisültek, könyvmúzeumokká váltak, bezárultak a könyvtárhasználók előtt, könyvraktárakká váltak, legfeljebb „korlátozottan nyilvános tudományos szakkönyvtárakként” működtek azok számára, akik tudtak és mertek egyházi-vallási témával foglalkozni. Mára viszont az egyházi könyvtárak feléledtek, műemléki környezetben korszerű könyvtárak

EKE HÍRLEVÉL

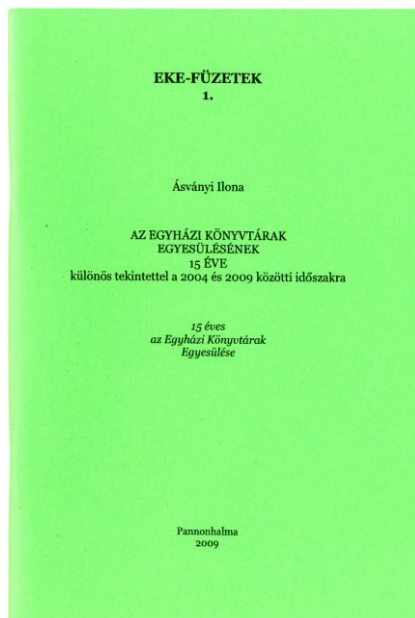
Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/4. sz.

működnek. Könyvtárainkban a könyvtár-tudományhoz, a könyvtáros szakmához igazodó szakszerű munkát végzünk. Gondosan őrizzük a ránk bízott kulturális örökséget, melyet a modern kor technikájával gondozunk, és szolgáltatására is törekszünk. Tudatosan szerzeményezünk, gyűjteményeinket az információ és számítástechnika segítségével korszerűen dolgozzuk fel. Sokan vállaltuk a nyilvánosságot, ezzel megelégnünk az olvasó-, kutató- és referens szolgálat.

Mindez nem valósulhatott volna meg, ha a „személyi feltételek, -tényezők” nem megfelelőek. Milyen volt egy egyházi könyvtáros régen? Szerzetes, pap, lelkész, gyakran – mint a világi könyvtárakban is – szellemi emigrációba szorult, kényszerített tudós ember. Milyenek a mai egyházi könyvtárosok? Mindenekelőtt kevesen vannak, messze kevesebben, mint ahány könyvtáros szükséges lenne a kb. 70 egyházi-felekezeti könyvtár fenntartásához és működtetéséhez. Könyvtárainkban nincsenek osztályok, csoportok. A könyvtári képesítéssel vagy azzal is bíró munkatársak könyvtárosi feladatok mellett pályázatot írnak, informatikusi munkát végeznek és digitalizálnak, kiállítást szerveznek, kiadóként, szerkesztőként tevékenykednek, szervezik a napjainkban fellendült vallási és kulturális turizmust, de több helyen ők az idegenvezetők és a takarítók is.

Hogy a rendszerváltozás utáni két évtizedben sok mindenben megváltozott az egyházi könyvtárosok és könyvtárak sorsa, az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének is köszönhető. Szervezetünk felekezetre való tekintet nélkül összefogta az egyházi könyvtárakat és együttműködési lehetőséget kínált a kollégáknak. Hasonló szakmai szervezet az egykori szocialista országokban egyáltalán nincs, de minden felekezetet befogadó, ökumenikus szervezet Nyugat-Európában sincs.

Hogy is kezdődött? 1994 tavaszán, Kalocsán, a még nem hivatalos összejövetelen több mint húsz egyházi könyvtár képviselője vett részt. Néhány hónappal később, november 8-án az OSZK-ban megtartott alakuló közgyűlésre 32 könyvtár kapott meghívót, ebből 21 könyvtár képviseltette magát, és további 8 gyűjtemény jelezte készséges részvételét a közös munkában. 2009-ben 76 egyházi és felekezeti könyvtár tagja az Egyesülésnek, köztük 7 határon túli könyvtár.

Az első években érezhető volt, hogy a különböző felekezeti tagok, ha nem is bizalmatlanul, de az ismeretlentől való félelemmel méregették egymást. A későbbiekben ez a zavartság, félelem feloldódott, és az egyesület tagjainak jelentős többségét bátorította az ökumenikus szellem, az elfogadó légkör. Öröndetes, hogy mára már mindenki megértette, hogy egy egyesület, „az” egyesület sokkal nagyobb eredményeket tud elérni, mint az egyes könyvtárak külön-külön.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése vezetői mindig fontosnak tartották, hogy a szervezet nemcsak szakmai, hanem egyházi, vallási, mégpedig ökumenikus lelkületű közösség is, melynek tagjai általában vallásos elkötelezettségűek. Ez a meggyőződés vezérli mindennapjaikat, irányítja magán- és közösségi életüket, meghatározza munkavégzésüket. Az évek során tapasztalható volt, hogy nem egyházi könyvtáros kollégák is megérik ezt, éppen a szellemi-lelki többlet miatt vesznek részt szívesen az egyesület programjain.

Az 1990-es években különös tapasztalat volt, hogy az egyházi könyvtárak, mint könyvtárak és nem múzeumok, még a szakmabeliek számára sem igazán ismertek. A díszes teremkönyvtárral bíró intézményeket ugyan sokan felkeresték turistaként, de inkább a muzeális gyűjteménynek köszönhető tisztelettel vagy az ismeretlen, titokzatosnak vélt intézménynek kijáró bizalmatlansággal méregették ezeket az intézményeket. Az első feladat éppen ezért az volt, hogy megismertessük és elfogadtassuk magunkat.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének köszönhetően napjainkra az egyházi könyvtárak „figyelemre, bólintásra becsültek” lettek a szakma, az állami döntéshozó intézmények és talán a könyvtárhasználók előtt is. Önbecsülést adó és mások megbecsülését kiváltó eredmény, hogy egyesületünket társszervezetként fogadják el a könyvtáros szakmai szervezetek, hogy „számolnak vele” a társadalmi-politikai döntéshozók, hogy többször sikerült anyagi többlettámogatást szereznie az egyházi könyvtárak számára, hogy tagintézményei több országos programban vettek részt és maga is szervezett nemcsak egyházi könyvtárosok érdeklődésére számító szakmai napokat.

Munkahelyem, a pannonhalmi Főapátsági Könyvtár kezdettől fogva tagja volt az egyesületnek, Pannonhalma „adta” az első elnököt, így a bíróság által bejegyzett hivatalos székhely, a mindenkori elnök munkahelye mellett egyféle szellemi központja lett a szervezetnek. Itt és most szeretnék Bánhegyi Miksára,

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/4. sz.

Miksa atyára emlékezni és azokra a kollégákra is, akik már nem lehetnek velünk. Antalóczi Lajosra, aki az egri Főegyházmegyei Könyvtár vezetője volt és rövid ideig az egyesület elnöke is; a szintén egri kollégára, Gyimesi Alajosra; Szentimrei Mihályné, Balázs Ibolyára, a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárának igazgatójára; Cselényi Imrére, aki az OSZK munkatársaként, majd nyugdíjasaként a karmelita könyvtárak gondjait vállalta.

Eredeti terveink szerint ezt az ünnepi visszaemlékező beszédet Bánhegyi Miksa atya mondta volna. Természetesen nem tudom, hogy ő, aki a leghosszabb ideig volt az egyesület elnöke, mire emlékezne most. Magam, aki az egyesület tevékenységét kezdettől fogva figyelemmel kísértem, majd 1999-től titkárként, 2004-től elnökként kapcsolódtam be a szervezet munkájába, talán nemcsak a magam nevében, hanem minden eddigi elnök nevében mondhatom: az egyesület elnöki tisztjét elvállalni egyáltalán nem volt egyértelmű és könnyű döntés, mert láttuk a kihívásokat, melyek az egyházi könyvtárak előtt álltak, felismertük a feladatokat, melyek a magyar könyvtáros szakma megújulásával folyamatosan szaporodtak, és titkárként-elnökségi tagként ismertük az egyesület tagjait, képviselőit.

Törekvéseink közül volt, ami megvalósult, volt, ami nem. Volt, ami részben sikerült és vannak feladataink folyamatosan. Megvalósult, hogy több évtizedes szakmai lemaradást ledolgozva az egyházi könyvtárak visszakapták helyüket a könyvtári rendszerben, megtalálták helyüket a 20-21. századi modern hazai könyvtári hálózatban. Részben sikerült megnyernünk ügyünknek a szakmai-politikai világi és egyházi fenntartókat, intézményeket, szervezeteket. Folyamatosan dolgoznunk kell azon, hogy szemléletünkben megújuljunk, és lépést tudjunk tartani a 21. századi szakmai technikai kihívások és követelmények közepette.

Tisztelt Ünneplő Közösség! Azoknak, akik itt és most egybegyűltek, így vagy úgy, de közük van egyesületünkhöz. Vannak, akik éppen csak részt vesznek benne és vannak, akik elkötelezetten dolgoznak érte. Vannak, akik messziről figyelik és vannak, akik hathatósan is támogatják. Biztos vagyok abban, hogy akik elfogadták a meghívást erre az ünnepségre, azok ezt az egyesületet elismerik, értékelik, „szeretik”.

Isten tartsa meg ezt a 15 évvel ezelőtt elindult szakmai-lelki közösséget!

Isten éltesen valamennyiünket!

Ásványi Ilona

